

HAYOT DAVOMIDA TA'LIM OLIH: YANGI PARADIGMALAR VA KUTILADIGAN NATIJALAR

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Davronova Fotima Pirnazarovna¹, Nasirova Dilafruz Baxtiyevovna¹

Babahanova Komila Pulatovna²

¹ Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

² 59-son o'rta ta'lim maktabi

XORIJIY TILLARNI TEZKOR O'QITISHDA QO'LLANILADIGAN INNOVATSION TA'LIM METODLARINING AHAMIYATI

Annotatsiya: zamonaviy didaktikada metodlar muammosi eng ko'p baxs - munozaraga sabab bo'luvchi mavzulardan biri bo'lib qolmoqda. Ushbu maqolada chet tilini o'qitish metodlarining turli tasniflari va ularning darslarni o'tkazish samaradorligiga ta'siri haqida ma'lumot berilgan. Muallif, shuningdek, ko'p tomonlama metodlarning qo'llanilishi, faol va interfaol o'qitish metodlari, talabalarga chet tilini o'rgatishda umumiy metodik xususiyatlarga ega bo'lgan metodlarga to'xtalib o'tgan.

Kalit so'zlar: chet tili, ko'p tomonlama metodlar, faol va interfaol o'qitish metodlari, Axborot-kommunikativ texnologiyalar, metod.

Dunyo izchillik bilan taraqqiy etmoqda. Inson hayotining barcha jabhalariga innovatsiya hamda raqamli texnologiyalar shiddat bilan kirib kelmoqda. Ana shunday bir davrda ta'lim berishda zamonaviy va ilg'or bo'lgan raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etilishi o'qitishda modernizatsion va o'qitish metodikasida transformatsiyalashuvni anglatadi. Chet tilini o'qitish va bu tilni keng miqyosda o'rganilishi, mazkur tilni jahon ilm-fani, iqtisodiyoti, madaniyatida yetakchi bo'lgan muloqot vositasiga egalik qilishni anglatadi. Shu nuqtai nazardan, ushbu tilni o'qitishda zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilishi dolzarbdir.

Binobarin, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 19 mayda «O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirishni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish choratadbirlari to'g'risida»gi qarori bizning

mamlakatimizda ham bu borada ishlar yangi bosqichga ko'tarilganini hamda jamiyatimizni dunyo hamjamiyatiga integratsiyalashuvi sari izchil odimlayotganini anglatadi. Umuman olganda, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zamonaviy chet tilini o'qitish metodikasining sezilarli rivojlanishini anglatadi.

Darhaqiqat, elektron ta'lim dasturlari o'qituvchilarning ustunligi, ya'ni o'qitishda raqamli texnologiyalarning qo'llanishi, internet va AKT talabalarning o'qituvchilar bilan ijobiy aloqalarini kuchaytiradi va chet tilini o'rganishni rag'batlantirish xususiyatlarini ham o'zida namoyoni eta oladi.

Agar bugungi kundagi chet tillarni, xususan chet tilini o'qitish bo'yicha qo'llanilayotgan turli innovatsion pedagogik texnologiyalar mazmunini ko'rib chiqadigan bo'lsak, quyidagi innovatsion an'analar mavjudligi oydinlashadi:

Ko'ptomonlama metodlarning qo'llanilishi. Ko'ptomonlama metodlar majmui chet tilini o'rganishga nisbatan o'tgan asrning 20-yillaridan beri qo'llaniladi. Uning negizida "Klivelnd rejasi" asos bo'lib xizmat qiladi. Uning bosh tamoyillari quyidagilardan iboratdir [1]:

1. Chet tili oddiy mexanik yodlash orqali o'zlashtirilmaydi. Chet tilini bilish, aslida har bir individning shaxsiy-intellektual xususiyatlari bilan uzviy va chambarchas bog'langan holda kechadi. Shu bois, oddiy so'zlar qaytarilishi va ularni yodlash majburiyatidan holi bo'lgan til muhitini shakllantirish taqozo etiladi.

2. Til bu – milliy-etnik madaniyatning bir bo'lagi, uning takribiy qismi sifatida baholanuvchi qadriyat sanaladi. Biror chet tilini o'rganish jarayoni aslida boshqa milliy-etnik madaniyatni o'rganish, uni anglash va qabul qilish sanaladi. Shuning uchun chet tilini o'rganish jarayonini asl milliy madaniy tushunchalar asosida shakllantirish darkor.

3. Chet tilini o'rganish jarayonida har bir dars faqat bir fokus, ya'ni markaz asosida tuzilishi darkor. Talaba diqqatini har bir darsda ma'lum bir markaziy negiz asosida jamlash lozim.

4. Har qanday ikkinchi til bosqichma-bosqich o'rganilishi lozim. Har bir bosqich avval o'tilgan dars negiziga qurilmog'i, shuningdek, avval o'tilgan til materialining mustahkamlanishiga xizmat qilmog'i kerak.

5. Chet tiliga o'qitish jaryonida til o'rganishning har bir turi, ya'ni o'qish, yozish, talaffuz qilish, eshitish o'zaro bir me'yor va hajmda berilishini ta'minlash darkor.

Odatda ko'rib chiqilgan ko'ptomonlama metodlar talabada o'rganilayotgan til va mamlakat madaniyati bo'yicha chuqur, har tomonlama ma'lumot berish asosiga quriladi. Biroq mazkur metodning o'ziga xos chegaralovchi xususiyati shundan iboratki, unda asosli bilimlar shakllantirilsa ham, talabaning til erkinligini mazkur metod to'la ta'minlab bera olmaydi.

Faol va interfaol o'qitish metodlari. Faol metod talabaning chet tili bilan bog'liq bo'lgan turli muammoli vaziyatlarga tushib qolishi va ulardan chiqib ketish malakalari negiziga quriladi. Faol metodlar talabaning mustaqil o'zini shakllantirishi darkorligi asosiga tashkil etiladi. Ya'ni, talaba o'z bilimlarini chet tili bo'yicha shakllantiruvchi shaxsga aylantiriladi. Faol metod hozirgi kunda chet tillarni o'qitishda keng qo'llaniladi. Har qanday bilim olish jarayoni talabalarning

tafakkurida kechadigan fikrlash qobiliyati bilan uzviy aloqadorlikda yuz beradi. Bu esa, pedagogdan turli innovatsion texnologiyalarning qo'llanilishini taqozo etadi. Ulardan: kognitiv, pozitiv, emotsional, motivatsiyalashgan, optimistik, texnologik metodlar majmuidan iboratdir. Ularning bari talaba shaxsini har tomonlama keng til nuqtai nazaridan rivojlantirishga yo'naltiriladi [2].

Chet tillarni o'qitish jarayonida axborot-kommunikativ imkoniyatlardan to'la foydalanish jarayoni boshlanganiga ancha bo'ldi. Axborot-kommunikativ imkoniyatlar keng rivojlanib borayotgan bo'lib, ularning o'quv jarayoniga kirib kelishi juda faol va tezkorlik kasb etmoqda. Ularning ichida quyidagilarni sanab o'tish mumkin:

- chet tilini o'qitishda multimediyadan unumli foydalanish;
- chet tili ta'limida interaktiv doska imkoniyatlarini ishga tushirish;
- chet tilini o'rgatishda elektron resurslarni ishga tushirish va ulardan unumli foydalanish;
- chet tilidagi lingofon materiallar imkoniyatlaridan unumli foydalanish;
- internet orqali chet tilida so'zlashuvchilar bilan bevosita muloqotni tashkil qilish;
- internet orqali turli xalqaro internet-konferensiyalarda ishtirok etish;
- turli mustaqil ishlangan materiallar, shu jumladan, slayd-shoularni internet tizimiga uzatish.

Talabalar o'quv faoliyatini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, bu jarayonda bir qator kamchiliklar, nuqsonlar, zaifliklar mavjud. Jumladan, talabalarda fikr mustaqilligining yetishmasligi, talaba fikrlash qobiliyatining zaifligi, fikrlash uslubining shakllanmaganligi va boshqalar. Buning bosh sababi oliy ta'limgacha bo'lgan bosqichda talabalarda mustaqil fikrlash ko'nikmalari yaxshi shakllantirilmagan. Shuningdek, talabalar o'quv faoliyatidagi muhim nuqsonlardan yana biri – bu fikr yuritishdagi mantiqsizlik davom etayotganligidir. Mustaqil fikrlash salohiyatini rivojlantirish to'g'ri yo'lga qo'yilmaganligidir.

Talabalarining chet tilidagi kommunikativ layoqatini shakllantirish uchun o'qituvchi qaysi innovatsion pedagogik metodlar, shakllar, vositalar va yo'llarni tanlashi kerakligi muhim masala. Pedagogik jarayondagi ikki bosh ishtirokchidan aynan o'qituvchi faoliyatini olib ko'rish mumkin. Agar chet tilini o'qitishning umumiy pedagogik metodlari to'g'risida gapirilsa, unda:

1. O'quv materialini og'zaki bayon qilish metodlari.
2. O'quv materialini ko'rgazmalar orqali bayon qilish metodlari.
3. O'quv materialini amaliy mashg'ulotlar orqali berish metodlari ish ko'radi.

Bugungi kunda chet tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalarini ishlab chiqish davr talabiga aylanib bormoqda. SHu bilan birga ta'lim texnologiyalari kundan kun rivojlanmoqda hamda ularning yangidan yangi turlari, shakllari va usullari tadqiq etilmoqda. Ya'ni, chet tilini o'qitish texnologiyalari muntazam rivojlanish, takomillashish jarayoniga kirib bormoqda. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimining rivojlanishi pedagogik ta'lim va uning shakllari, usullari masalasiga ham o'z ijobiy ta'sirini o'tkazmasdan qolmaydi. Axborot-kommunikatsiyasining taraqqiyoti ta'lim tizimida ham o'zining yangi

standartlarining oʻrnatilishini taqozo etadi. Taʼlim berish va oʻqitish jarayonlari eng tez oʻz shakl, vosita va usullarini oʻzgartirayotgan va tez rivojlanib borayotgan sohalardan biriga aylanib bormoqda. Shunga koʻra ham chet tilini oʻqitishda yangi texnologiyalar taqozo etilmoqda.

Chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni talabalarda shakllantirish jarayoni mazmuni oʻqituvchi tomonidan quyidagi omillar boʻyicha aniq yoʻnaltirilgan saʼy-harakatlarni taqozo etadi [3]:

- talabalarda chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni shakllantirish taʼlim tizimining ustuvor vazifasi ekanligini *anglash*;

- chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni shakllantirishning *yaxlit pedagogik konsepsiyasini yaratish va uni amaliyotga joriy etish*;

- talabalarda chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni shakllantirishning *samarali shakl, usul va vositalarini* ishlab chiqish va taʼlim jarayoniga *tatbiq etish*;

- talabalarda chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni shakllantirish jarayonida taʼlim-tarbiya tizimi imkoniyatlari va yoʻldosh fanlardan oqilona *foydalanish*;

- talabalarda chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni shakllantirish jarayonida taʼlim-tarbiya tizimiga koʻmakdosh boʻlgan fuqarolik jamiyati, yaʼni, turli nodavlat institutlar imkoniyatlarini *belgilangan pedagogik vazifaga* maqsadli *safarbar etish*, mazkur faoliyatga oila, mahalla, nodavlat tashkilotlar, OAVlarini keng *jalb etish*;

- talabalarda chet tili boʻyicha kommunikativ layoqatni shakllantirish jarayonini turli innovatsion qoʻllanma va darsliklar, metodik ishlanmalar, axborot-kommunikatsiya vositalari va jihozlari, lingofon kabinetlar va zarur infrastruktura hamda dasturlar bilan *boyitish*.

Talabalarga chet tilini oʻrgatishda umumiy metodik xususiyatlarga ega boʻlgan quyidagi metodlarga murojaat etish oʻrinli boʻladi (1.1-jadvalga qarang).

1.1.-jadval.

Talabalarga chet tilini oʻrgatishda umumiy metodik xususiyatlarga ega boʻlgan metodlar

Metodlar	Samaradorligi	Yangilik kiritish darajasi
Amaliy	Taʼlim jarayonida yangi oʻquv materialini anglash, uni tushunish va qabul qilishni osonlashtiradi.	Taʼlim jarayonida yangi oʻquv materialini anglash, uni tushunish va qabul qilishni osonlashtiruvchi, uni tezlashtiruvchi va yengillashtiruvchi metodlar majmuidan iboratdir.
Koʻrgazmali	Turli koʻrgazmali qurollar, shu jumladan slayd-shoular, rasmlar, illyustratsiyalar, sxemalar, klaster, idrok xaritalari, tablitsa va jadvallar, video va audio materiallar, kinofilm, multfilmlar orqali lingvistik materialga chuqur kirib borishga imkon yaratadi.	Motivatsiya hosil qilinadi

Og‘zaki	Gapirish ko‘nikmalari rivojlanadi, kommunikativ kompetensiyalar shakllanadi	Talabalarning og‘zaki nutqi rivojlanadi, chet tilida so‘zlashish madaniyati oshadi
Do‘stona muhit yaratish	Hamkorlikda ishlash jarayoniga zamin yaratiladi, bilimlar mustahkamlanadi, talabalar ta’limning faol ishtirokchisiga aylanadi.	Talabalar passiv fazadan chiqib, aktiv fazaga kirib borishadi.
Ma’ruza	Bilimlarni nazorat qilish, mashg‘ulot o‘tkazish, faoliyatni baholash, uy vazifalarini berish faoliyati shakllanadi.	Yangi o‘quv materialini bilan ishlash ko‘nikmalari shakllantiriladi.
Muammo li	Talabalarni muammoli vaziyatga tushirish orqali mavjud muammoni hal qilishga o‘rgatish.	Yangi vaziyatda yangi fikrlash, kreativlikni namoyon qilish, refleksiya o‘tish.

Interfaol usullar chet tilini o‘rgatish jarayonida do‘stona muhit yaratish omili bo‘lib xizmat qiladi. Ular talabalar hamda o‘qituvchi o‘rtasidagi ishonch, hamfikrlilik, hamkorlik, do‘stlik muhitini yuzaga keltiradi. Birgalikda fikrlash va ishlash ulardagi faollikni oshiradi, talabalarning bilimlarni o‘zlashtirishini faollashtiradi, ularning intellektual va xissiy-emotsional shaxsiy yondashuvi va sifatlarini rivojlantirish uchun xizmat qiladi. Do‘stona muhit talabaning belgilangan o‘quv materialini oson, tayziqsiz, iliqlik bilan qabul qilishi uchun zarur pedagogik sharoitni yaratishga xizmat qiladi.

O‘qituvchi chet tilini o‘qitish jarayonida quyidagi omillar orqali auditoriyada do‘stona muhitni yarata oladi [4]:

- o‘quv jarayonini demokratizm, xalqchilik, o‘zaro tenglik muhitida tashkil qilish;
- ta’lim jarayonida avtoritar uslubdan voz kechgan holda, liberal uslubni vujudga keltiradigan metodlardan oqilona foydalanish;
- auditoriyada hamkorlik va hamnafaslik, fikr almashishi va barcha fikrlarni erkin ifoda qilish muhitini tashkil qilish;
- talabalar uchun qiziqarli bo‘lgan turli ijtimoiy dolzarb mavzularni erkin tanlash;
- talabalarning mustaqil fikrlari va vazifalarni mustaqil bajarishi sharoitini vujudga keltirish, buning uchun guruhlarda ishlash, aqliy hujum, idrok xaritasi, zinama-zina, klaster, intellektual tahlil, baxs-munozara, muammo monitoringi, mustaqil ishlash, individual vazifalar, talaba o‘qituvchi ro‘lida, muammoli o‘qitish metodlari va texnologiyalaridan unumli foydalanish.

Chet tili o‘qituvchisi faoliyatida pedagogik metodlarning to‘g‘ri va aniq tanlanishi ahamiyatli hisoblanadi. Shu bois, talabalarga chet tilini o‘qitishda quyidagi metodlardan foydalanish ham samarali hisoblanadi:

1. **Ma’ruza metodi** – chet tilining grammatik, stilistik, lingvistik, leksikologik tuzilishi va qurilishi, shuningdek, til tarixi, davlatlar tarixi, xalqning madaniyati, mashhur kishilar hayoti, mazkur davlatlarning bayramlari, iqtisodi, ravnaqi to‘g‘risida to‘liq va ilmiy asoslangan axborot berish.

2. **Dialog metodi** – o‘quv jarayonining barcha bosqichlarini tashkil qilish, ishtirokchilar o‘rtasida o‘zaro dialog sharoitini vujud keltirish. Dialoglar turli mavzularga bag‘ishlangan bo‘lishi mumkin: masalan, buyuk insonlar hayotini o‘rganish, ularning tarixiy rivojlanish va sivilizatsiya takomilida tutgan o‘rinlarini belgilash. Bu metod orqali tarixiy va etuk shaxslarni milliy tarix, madaniyat va islom madaniyati tarixidan ham topib, ishlatish talabalarda parallel ravishda milliy g‘urur va milliy iftixor, ijtimoiy faollik, etakchilik, milliy o‘zlikni anglash tuyg‘usining shakllanishida ham qo‘l keladi.

Hamkorlikdagi tahlil metodi – xorijiy til tajribasi chet tillarni o‘rganishda juda muhim sanaladi. Shuning uchun hamkorlikda tahlillar qilish tilni faol o‘zlashtirishda juda katta o‘rin tutadi.

Suhbat metodi – talabalarning xorijiy til borasidagi bilim, ko‘nikma va malakalari darajasini aniqlash, ularning til amaliyoti bilan shug‘ullanish jarayonini keskin faollashtirish, talabalarning til amaliyotidan qo‘rquv holatining oldini olish va uni bartaraf etish, ularning o‘z til qobiliyatiga bo‘lgan munosabatlarini belgilash, xorijiy til malakalarining ijtimoiy-iqtisodiy, ma‘naviy-ma‘rifiy, madaniy hayotda tutgan o‘rnini belgilash, talabalarning muammolar yuzasidan erkin, mustaqil fikr yuritishlarini ta‘minlashda juda qo‘l keladi.

Savol-javob – mazkur metod olingan bilimlarni aniq baholash jarayonida qo‘l keladi, savollarga aniq va lo‘nda javob berishi orqali talabaning bilim doirasi aniqlanadi. Shuning uchun mazkur metod aniq ma‘noga ega bo‘lgan o‘quv materiallarini baholash, nazorat qilish va namoyon etishda ishlatiladi.

Pedagogik baholash metodi – an‘anaviy bo‘lgan so‘roq, imtihon, insho, bayon, og‘zaki so‘rov kabilardan, shuningdek, yakuniy va oraliq nazoratlardan foydalangan holda talabaning bilim darajasini aniqlashdan iborat.

Filmlar va mikrofilmlarni muhokama qilish – mavzuga oid filmlarni ko‘rish va ularning turli qirralarini, hayotiy vaziyatlarini o‘rganilayotgan tilda muhokama qilish, munosabat bildirishdan iborat.

Muammoli vaziyatlarni yaratish metodi – talabalarni o‘quv materiali mazmuni bo‘yicha yaratilgan muammoli vaziyatga tushirish va mavjud muammoni tahlil qilinishi orqali chet tiliga oid ma‘lum ko‘nikma va bilimlarning shakllanishiga yordam berishdan iborat.

Ko‘rgazmali qurollardan effektiv foydalanish – qo‘yilgan pedagogik maqsad va tadqiqot mavzusi doirasida juda keng ravishda qo‘rgazmali qurollardan foydalanish mumkin. Ko‘rgazmali qurol sifatida filmlar, vaziyatlar, hodisalar, ijtimoiy holat va xalqaro vaziyat, konflikt holatlari ishlatilishi mumkin.

Maqsadli tadbirlar o‘tkazish – yetakchilikni namoyon qilishga bag‘ishlangan maxsus tanlov, ko‘rgazmalar, intervyular, konferensiya, anjumanlar, davra suhbatlarini tashkil qilishdan iborat bo‘ladi. OTMda talabalar bilan turli ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlarni chet tilida o‘tkazish juda katta samara beradi. Agar mazkur jarayonda OTM rahbariyati ham xorijiy til malakalarini namoyon qila olsa, nur ustiga a‘lo nur bo‘ladi. Ya‘ni, talabada taqlid qilish uchun yorqin namuna shakllantirilgan bo‘ladi. Mana shunday tadbirlardan “Biz XXI asr farzandlarimiz”, “Yetuklik sari”, “Xorijiy tillar marafoni”, “Til turniri”, “Til KVN’i”, “Til maktabi”, “Bir kunlik til

aksiyalari”, “Jamiyatdagi mening o‘rnim va vazifalarim”, “Shahrimiz, tumanimizni ozodalikda tutish – kelajakka qadam qo‘yish”, “Sog‘lom bo‘lsam – polvon bo‘laman”, “Biz kuchli va sog‘lom oila”, “Sog‘lom turmush tarzi – millat boyligi”, “Xorijiy til - mening taqdirimda”, “Vatan mustaqilligi”, “Xorijiy til va mening oilam kelajagi”, “Mening hayotimda chet tilining tutgan o‘rni” kabi mavzularda seminarlar, anjumanlar, ilmiy-amaliy konferensiyalar, davra suhbatlari, ko‘rgazmalar, bahslar, ommaviy tadbirlar, ommaviy harakatlar, tanlovlar, spektakllar, namoyishlar, qo‘shiq va ertak kechalarining tashkil etilishi talabalarda juda katta qiziqish va ishtiyoq uyg‘otishi aniq.

Demak, chet tilini o‘qitishda uzviylik va uzluksizlik tamoyilini joriy etadigan eng birinchi shaxs bu – o‘qituvchidir. Binobarin, pedagogik faoliyat nufuzini oshirish, uning samaradorligini ta‘minlashning muhim omillaridan biri bu ta‘lim jarayonida o‘qituvchining pedagogik innovatsion faoliyatini tashkil etishdir. Zamonaviy pedagogik innovatsiyalarsiz pedagogik jarayon samaradorligi oqsaydi. Innovatsion pedagog faoliyat ta‘lim tizimidagi amalga oshirilishi zarur bo‘lgan “portlash” effektini ta‘minlab beruvchi bosh omillardan biridir. Bugungi kunda barcha pedagoglar innovatsion pedagogik faoliyatni pedagogik amaliyotga tatbiq eta olishlari shart. Ayniqsa, oliy ta‘lim tizimida, xususan, chet tili bo‘yicha faoliyat olib borayotgan pedagog kadrlarning innovatsion faoliyatlariga bo‘lgan talab juda kuchli ekanligi ayon. Shunga ko‘ra, zamonaviy o‘qituvchi pedagogik ilmiy-tadqiqot ishlarini kengaytirishi, ta‘lim jarayonida intellektual mulkni asrashi va yanada rivojlantirishi, yangi va ilg‘or pedagogik ishlanmalarni amaliyotga joriy qilishi, innovatsion loyihalar ko‘lamini kengaytirishi talab etiladi. Bunda oliy ta‘lim tizimida chet tilini o‘qitish, mazkur jarayonga innovatsion shakl, vosita va usullarni joriy etish, buning uchun maxsus tayyorgarligi mavjud bo‘lgan pedagog kadrlarnetishtirish muhim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Irgasheva N. D. Ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalardan foydalanish //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – T. 2. – №. 1. – С. 21-24.
2. Тоджиев Х. Интерфаол ўқитиш методлари асосида талабаларнинг креативлик қобилиятларини шакллантириш //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 8/5. – С. 245-251.
3. Бегматов К. Иккинчи чет тили ўқитувчисининг касбий-педагогик сифатлари ва функциялари //Иностранная филология: язык, литература, образование. – 2021. – №. 2 (79). – С. 84-87.
4. Джумамбетова Д. Хорижий тилларни ўқитишда миллий-маданий ёндошув //Инновации в педагогике и психологии. – 2021. – Т. 4. – №. 4.